

**ПРОДУКТИВНІ ЯКОСТІ ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВАРИН
ЖИРНОМОЛОЧНОГО ТИПУ ЧЕРВОНОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ**¹Інститут тваринництва степових районів ім.М.Ф.Іванова «Асканія-Нова» УААН –
Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства²Інститут розведення і генетики тварин УААН³Луганський державний аграрний університет⁴Кримська державна сільськогосподарська дослідна станція УААН

У грудні 1998 року Науково-технічною радою Міністерства АПК затверджено жирномолочний тип червоної молочної породи.

Науково-дослідна і селекційно-племінна робота з виведення нового типу проводилась у базових племінних господарствах АР Крим (“Широке”, “Славне”, ім. Дзержинського, НВО “Еліта”), Херсонської (“Зоря”, “Лідія”), Одеської (“Нива”), Запорізької (ім. Кірова), Донецької (“Більшовик”, “Малинівка”, “Росія”, дослідне господарство Донецького інституту агропромислового виробництва, ім. Чкалова), Дніпропетровської (“Любомирівка”) областей.

До апробації нового жирномолочного типу подано 3110 корів. Їх середня продуктивність за першу лактацію становила 4731 кг молока жирністю 4,14%, жива маса корів – 480 кг, за другу відповідно 5052 кг, 4,01% і 514 кг, за третю і старше – 5650 кг, 4,07% і 530 кг, що перевищує вимоги цільового стандарту за надоєм відповідно на 420; 461 і 469 кг і за вмістом жиру – на 0,24; 0,11 і 0,07%. На одиницю продукції вони витрачали в середньому на 6,9% кормів менше порівняно з червоними степовими ровесницями (1,05 і 1,31 корм. од. на один кг молока).

Мінливість надою ($C_v=10-21,2\%$) і жирності молока ($C_v=3,4-24\%$) у стадах достатня для проведення ефективного відбору і подальшого поліпшення стад за розведення помісей “у собі”.

Використання бугаїв поліпшуючих порід сприяло істотному підвищенню жирності молока. Найбільша частка жирномолочних корів (4,0% і вище) за даними бонітування за період з 1976 до 1995 року відмічено у стадах племзаводів “Широке” АР Крим, ім. Кірова (59,9%) і “Зоря” (50,6%) Херсонської, (55,6%) та “Більшовик” (56,6%) і “Росія” (71,2%) Донецької областей. За зазначений період вона збільшилась відповідно на 37,8; 27,1; 52; 83 і 50%.

У кожному стаді лактують корови, які поєднують високу молочну продуктивність і жирність молока. Більшість з них належать до споріднених груп і ліній Цируса 16497, Хоягера Е 2168, Корбітця 16496, Банко 19665, Кертемінде Тела 26727, Мідоу В’ю Дестіні 118619, Ганібала Е 4776. Серед рекордисток у племзаводі “Широке” – це корови Ріка 147516 (5 лактація, надій 11054 кг, вміст жиру в молоці – 4,02%, жива маса 560 кг), Утла 068 (5, 10204 кг, 4,26%, 550 кг), в племзаводі “Малинівка” – Отвага 1229 (4, 10500 кг, 3,84%, 600 кг), Модниця 1087 (7, 10659 кг, 4,25%, 530 кг), Одеса 4966 (3, 10755 кг, 4,11%, 550 кг); в племзаводі “Зоря” – Зімушка 2888 (2, 10261 кг, 4,06%, 545 кг), Найда 1010 (8, 10015 кг, 3,87%, 620 кг) та інші.

Тварини нового селекційного досягнення мають червону і вишнево-червону масть. Вим'я у корів на 74,4% чашовидної форми, інтенсивність молоковіддачі – 1,79 кг/хв, індекс вимені – 49-50%. За умовною величиною вимені (обхват х глибина) вони переважають чистопорідних червоних степових корів на 8,2%, за обхватом, довжиною, шириною та індексом вимені – на 3,2, 3,8, 5,7 і 10%. Повновікові корови мають добре розвинуту грудну клітку (глибина – 65,7-73,6 см, ширина – 39,9-48,6 см), довгий тулуб (150-166 см), задовільний показник обхвату грудей (186,6-197 см). Вимогам стандарту для типу більшою мірою відповідають тварини з умовною кровністю за англєрською породою 75-87,5%.

Корови жирномолочного типу характеризуються задовільною відтворною здатністю. Тривалість періоду між отеленнями становить у середньому 375 днів (lim 275-396), сервіс-період – 89 днів (lim 71-115), коефіцієнт відтворної здатності – 0,97 (lim 0,91-1,00).

Телиці за живою масою до 18-ти місячного віку в задовільних умовах вирощування мають незначну перевагу перед червоними степовими (на 10-16 кг). Їх жива маса підвищується за збільшення умовної кровності за англєрською породою лише до 75-87,5%. У 18 місяців вони мають середню живу масу 379 кілограмів, а у племінних заводах “Малинівка”, “Зоря”, “Широке” та “Більшовик” – 400 кг і більше.

Узагальнюючи дослідження за показниками резистентності худоби, не виявлено негативного впливу з боку поліпшуючих порід на такі захворювання, як лейкоз і мастит. Найбільш стійкими до них були 3/4-кровні тварини, серед яких виявлено 22,4% корів із субклінічною формою маститу (проти 36,1 і 38,4% у тварин інших порід та їх поєднань). Більш високу теплостійкість (за Раушенбахом) мали 1/4-кровні помісі (70,4%), найменшу – чистопорідні англєри (59,0%). Напівкровні тварини за цим показником (63,9 %) наближались до червоних степових (65,4%). Проте, температура шкіри (на спині, боках і животі) у чистопорідних, 1/2 і 3/4-кровних англєрів була на 0,2-0,3⁰C нижча порівняно з червоними степовими, що свідчить про кращий розвиток потових залоз у перших. У помісей мінливість площі секреторної поверхні потових залоз ($C_v=22,7-23,2\%$) була більша на 5-11,0%, що дає достатню можливість селекції бажаних фенотипів.

У корів жирномолочного типу більш вирівняна і стабільна лактаційна крива. Коефіцієнт стійкості лактації (за І.Логансоном і Хансоном, 1940) у них становить 77,0%, проти 71,0% у червоних степових ровесниць. Коефіцієнт спаду лактаційної кривої у перших був у середньому на 4,1% менший (92,5 проти 96,6%), що свідчить про кращу її рівномірність.

Серед негативних чинників, які вплинули на ефект схрещування, слід відзначити скорочення тривалості господарського використання корів (4 лактації у корів жирномолочного типу проти 4,81 – у червоних степових). У корів апробованого типу, що вибули, порівняно з червоними степовими збільшилася (на 7,8 і 3,5%) частка тварин, що вибули з причин захворювання вимені та гінекологічних хвороб (за даними вибуття 10936 голів).

Бугайці жирномолочного типу характеризуються задовільними відгодівельними якостями. У порівняльному досліді, проведеному в АР Крим, не

виявлено вірогідної різниці за живую масою молодняку червоної степової породи та її помісей з англєрською. Середньодобовий приріст за період відгодувлї у тварин червоної степової породи склав 776 г, у тварин жирномолочного типу – 800 г. М'ясо помісних кастратів менш жирне, що зумовило зниження забійного виходу на 5% (59 проти 54%).

З метою з'ясування генетичного впливу вихідних порід і визначення специфіки нового типу досліджена його імуногенетична структура. У групах помісних тварин з урахуванням усіх варіантів схрещування виявлено проміжний характер успадкування більшості антигенів та алелів дев'яти систем груп крові. Між тваринами нового типу та червоною степовою, англєрською і червоною датською породами індекси імуногенетичної подібності за сукупністю еритроцитарних антигенів знаходяться в межах 0,9464 – 0,9873, а за алелями В-системи груп крові – на рівні 0,7511- 0,8741, що підтверджує високий рівень успадкування молекулярно-генетичних маркерів при схрещуванні вихідних порід.

Жирномолочний тип створеної червоної молочної породи характеризується достатньою гетерогенністю. У ньому виявлено 136 алелів В-локусу груп крові за коефіцієнту гомозиготності 0,0469. Одночасно він є високо консолідованим. Сумарна частота 26 найбільш розповсюджених алелів складає 78,3%, а загальне число ефективних алелів дорівнює 21,3.

Наведені імуногенетичні параметри свідчать про можливість ефективної подальшої масової селекції. Підвищення ступеня консолідації та міжгрупової диференціації доцільно здійснювати шляхом застосування цілеспрямованих підборів за молекулярно-генетичними маркерами та впровадження системного генетичного моніторингу в популяції створеної червоної молочної породи.

В племзаводах "Малинівка" та "Зоря" виявлено стабілізуючий вплив помірного інбридингу на розвиток господарськи корисних ознак. Але його слід застосовувати лише за умов повноцінної годівлі та спрямованого вирощування з метою одержання препотентних бугаїв (лідєрів) або цінних родин. Однією з основних вимог до господарств, де розводиться жирномолочний тип, є такий рівень годівлі, який забезпечив би розвиток племінного молодняку на рівні понад 600 г середньодобового приросту від народження до 18-місячного віку.

УДК 636.32/38.082.11/681.142

Л.О.СИРОТЮК

ОЦІНКА БАРАНІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут тваринництва степових районів ім.М.Ф.Іванова «Асканія-Нова» УААН –

Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства

Інформаційні технології, як комплекс засобів збереження, обробки, передачі та відображення інформації починають широко використовуватися у всіх сферах управління та наукових дослідженнях, що забезпечує високий інтелектуальний рівень робіт, які виконуються, змінює характер трудової діяльності фахівців та підвищує продуктивність праці в десятки разів.